

Maar hoe voelt een panda zich nou eigenlijk?

Panthera Smit
Commissielid
Redactiecommissie

“Stereotiep gedrag bij dieren betekent niet per se dat het welzijn van deze dieren slecht is, maar dat ze aan manier hebben om om te gaan met een vreemde omgeving”

Inleiding

Het zal niemand zijn ontgaan dat afgelopen april twee panda's aankwamen op Schiphol om vervolgens vervoerd te worden naar Ouwehands dierenpark in Rhenen. De twee panda's dragen de namen Wu Wen en Xing Ya en heel Nederland stond op haar kop. De media waren gegrepen door deze twee zwart-witte pluizenbollen uit China. Helaas mogen we maar vijftien jaar genieten van dit unieke koppel, want dat is hoe lang China de panda's aan ons uitleent. Een land krijgt niet zomaar een panda van China, daar moet eerst een hele goede relatie tussen de twee landen voor tot stand komen. China gebruikt dan panda's als een beloning als de relatie tussen hen en een ander land goed is en ze dat zo willen houden¹.

Wat is een panda precies?

Maar wat is een panda nu precies voor een dier? Een panda, reuzenpanda, pandabeer of bamboebeer is een zoogdier dat hoort bij de beren (Ursidae). Ondanks dat de panda een roofdier is, eten ze vrijwel exclusief bamboe. Aangezien de panda zichzelf voedt met planten, zou je een spijsverteringsstelsel verwachten dat vergelijkbaar is met die van de koe of het paard. Niks is echter minder waar, want een panda heeft een kort maag-darmkanaal dat past bij een roofdier. Het lichaam heeft zich wel weten aan te passen aan bamboe. Een panda loopt namelijk gevaar om (slok)darm perforaties op te lopen door bamboe splinters. Het hele

darmstelsel is daardoor een beetje te vergelijken met de sterke spiermaag van een kip; overal is een verdikking van de wand en een extra dikke slijm laag, waardoor er minder snel perforaties plaatsvinden². Van maart tot mei is het paarseizoen voor panda's waarbij het mannetje actief opzoek gaat naar een vrouwtje. De

vrouwtjespanda is slechts één tot drie dagen per jaar vruchtbaar, wat de kansen tot voortplanting verlaagt. De draagtijd is slechts 112 tot 163 dagen wat ook nog eens tot vier maanden vertraagd kan zijn na de bevruchting, omdat een vrouwtjespanda sperma kan bewaren voordat het bij de eicellen komt, zodat het jong in zo gunstig mogelijke omstandigheden geboren kan worden. Pasgeboren panda's wegen slechts 85 tot 140 gram en zijn volledig afhankelijk van de moeder, omdat ze nog erg onderontwikkeld zijn bij de geboorte. Na ongeveer anderhalf jaar heeft het pandajong zijn moeder niet meer nodig. Om deze reden wordt een vrouwtjespanda maar eenmaal in de twee jaar bevrucht³.

Natuurlijke habitat

Oorspronkelijk komt de panda voor in de laaggelegen gebieden in delen van Azië, maar door menselijk ingrijpen van hun leefgebied, komen ze nu in het wild alleen nog maar voor in de beboste berggebieden³. Een panda kan tussen de 70 en 125 kg wegen en heeft een dikke huid en vacht die aangepast is op het leefgebied. De panda heeft -net als de ijsbeer- een zwarte huid en alleen de vacht is zwart-wit gekleurd. De reden hiervoor was lange tijd onduidelijk, maar in hun oorspronkelijke habitat is het wel logisch. Daar zijn namelijk donkere en belichte plekken bos met vaak besneeuwde delen, net zoals hun vacht deels wit is. Ook is het zo dat een panda een soort van uiteen valt in verschillende delen door de zwarte vlakken en daardoor niet snel te herkennen als dier⁴.

De panda is actief in schemer en donker en houdt in tegenstelling tot andere beren geen winterslaap. Tijdens de wintermaanden verplaatst een panda zich daarom naar de lager gelegen gebieden waar de

Figuur 1:
Lopende panda. Bron:
Smithsonian Insider.
Geraadpleegd op 27-09-
2017

temperaturen hoger liggen dan in de bergen. De vacht van de panda is aangepast aan de kou door klieren die de vacht waterdicht maken met daarbij een dikke huid met een speklaag eronder⁵.

Panda's in gevangenschap

In de Westerse wereld werd de panda pas aan het einde van de 19^e eeuw bekend toen een Franse missionaris de panda voor het eerst beschreef nadat hij de pandahuid onder ogen was gekomen⁶. Sinds de vorige eeuw is de panda populair vanwege zijn bijzondere vachtpatroon en opmerkelijke gedrag in dierentuinen. Gezien de zeldzaamheid van de panda, zijn er buiten China lange tijd slechts enkele panda's wereldwijd te bewonderen in dierentuinen geweest. Het houden van panda's is voor een dierentuin een dure grap en kost ongeveer vijf keer zoveel als een olifant in gevangenschap⁷. De panda is wel een publiekstrekker en zal vooral in het begin veel extra bezoekers trekken, maar na verloop van tijd vlakken deze aantallen af en blijven de hoge onderhoudskosten bestaan. Een panda heeft namelijk ontzettend veel bamboe nodig wat zeer kostbaar is. Daarnaast

moet aan de Chinese regering huur worden betaald voor de panda's, omdat de panda's staatseigendom blijven van de Chinese overheid en als een dierentuin panda's wilt houden, dan moeten ze daar huur voor betalen. Ook zijn alle panda nakomelingen die buiten China worden geboren eveneens staatseigendom van China⁷.

Vrijwel alle panda's in gevangenschap zitten in hetzelfde internationaal gecoördineerde fokprogramma. De afgelopen jaren zijn hierdoor al meerdere panda's in gevangenschap geboren⁸, waaronder een record aantal van 42 panda jongen uit 30 panda's dit jaar in een onderzoekscentrum in China⁹.

Wat betreft dierwelzijn is er nog te weinig bekend wat een panda nodig heeft in gevangenschap, dit is nog niet voldoende onderzocht. Wat heeft een panda precies nodig en hoe moet het management geregeld zijn? Hier is nog maar heel weinig over bekend¹⁰. Wel is uit recent onderzoek gebleken dat multipare panda moeders in gevangenschap meer tijd besteden aan belangrijk moederlijk gedrag zoals verzorgen, vasthouden en voeden, daarnaast waren

de jonge panda's van deze moeders minder luidruchtig dan die van primipare panda moeders¹¹. Uit een ander onderzoek van begin dit jaar is er gekeken naar het stereotiep gedrag van panda's in gevangenschap. Hieruit is gebleken dat licht intensiteit significant gecorreleerd is met alle stereotiep gedrag. Een hogere omgevings-temperatuur zorgde voor minder lang ijsberen (pacing), maar wel komt het dan vaker voor. Het kwam er op neer dat stereotiep gedrag bij dierentuin dieren niet per se betekent dat het welzijn van deze dieren slecht is, maar dat het eerder een manier is om om te gaan met een vreemde omgeving¹². Ook is er gekeken naar het welzijn van panda's bij transport per vliegtuig. Hieruit bleek dat de cortisol waardes tijdens de vlucht het hoogst waren in vergelijking met 30 dagen na het transport. Verder waren er geen lange termijn gedragsveranderingen of problemen door het transport¹³.

Conclusie

De habitat van een panda in het wild is anders dan die van een panda in gevangenschap. Er is nog te weinig bekend over het welzijn en wat nu precies het beste is voor een panda in gevangenschap wat betreft welzijn en management. Om deze redenen is het dus moeilijk om te zeggen of een panda gelukkig wordt in gevangenschap. Wel is het belangrijk om te weten of een panda vrouwtje multipaar of primipaar is als ze in het fokprogramma zit, want pasgeboren panda's hebben veel zorg van de moeder nodig, die een multipare panda beter geeft dan een primipare panda. Hier kan rekening

Figuur 2:

*Panda met nakomeling.
Bron: Karl Drilling, Baby
panda Yun Zi wrestling
with his mom Bai Yun.
Geraadpleegd op 27-09-
2017.*

mee worden gehouden bij het management. Als de omgeving in een dierentuin veel afwijkt van de natuurlijke habitat van een panda, dan is stereotiep gedrag vrijwel

onvermijdelijk. Een panda ervaart tijdens vliegtuigtransport stress, maar daarna niet meer. Ook zijn er na de vlucht geen gedragsveranderingen of

problemen die door het transport komen. Om betere conclusies te trekken wat betreft panda welzijn is er meer onderzoek nodig.

Bronnen

1. Pandaberen
Ouwehands
Dierenpark.
Geraadpleegd op 05-09-2017.
<https://www.pandaberindierentuin.nl/>
2. Giant Panda.
Geraadpleegd op 05-09-2017.
<https://www.giantpanda.com/index.html>
3. Ailuropoda melanoleuca giant panda. Geraadpleegd op 05-09-2017.
http://animaldiversity.org/accounts/Ailuropoda_melanoleuca/
4. Burton, M., (1980). *Dieren encyclopedie deel 6*. Reed Business, Doetinchem, pp 1813-1815
5. Whitfield, P., (1984). *Encyclopedie van het dierenrijk. Alle gewervelde dieren in woord en beeld*. Areopagus, pp 84-85.
6. Hillenius, D., (1971). *Spectrum Dieren Encyclopedie Deel 5*. Het Uitgeverij Spectrum, pp 1574-1578.
7. Eats Shoots, leaves and much of zoos' budgets. Geraadpleegd op 27-09-2017.
<http://www.nytimes.com/2006/02/12/us/eats-shoots-leaves-and-much-of-zoos-budgets.html>
8. 23 babypanda's vieren recordjaar voor fokprogramma. Geraadpleegd op 27-09-2017.
<https://nos.nl/video/2135154-23-babypanda-s-vieren-recordjaar-voor-fokprogramma.html>
9. Recordaantal panda's geboren in China. Geraadpleegd op 14-10-2017.
<https://nos.nl/artikel/2197826-recordaantal-panda-s-geboren-in-china.html>
10. We weten nog niet genoeg over het welzijn van de panda's. Geraadpleegd op 27-09-2017.
<https://www.uu.nl/nieuws/we-weten-nog-niet-genoege-over-het-welzijn-van-de-pandas>
11. Snyder, R. J., Perdue, B. M., Zhang, Z., Maple, T. L. & Charlton, B. D. (2016) Giant Panda Maternal Care: A Test of the Experience Constraint Hypothesis. *Scientific Reports*.
12. Liu, H., Duan, H. & Wang, C. (2017) Effects of Ambient Environmental Factors on the Stereotypic Behaviors of Giant Pandas (*Ailuropoda melanoleuca*). *PLoS ONE*.
13. Snyder, R. J., Perdue, B. M., Powell, D. M., Forthman, D. L., Bloomsmith, M. A. & Maple, T. L. (2012) Behavioral and Hormonal Consequences of Transporting Giant Pandas from China to the United States. *Journal of Applied Animal Welfare Science*. 15.